

РАХУНКОВА ПАЛАТА

вул. М. Коцюбинського, 7, м. Київ, 01601, тел. (044) 234-95-65, 234-10-41, факс (044) 226-33-82

E-mail: rp@ac-rada.gov.ua

20.01.2017 № 16-128

На № _____ від _____

Голові Верховної Ради України
Парубію А.В.

Щодо результатів аудиту

Шановний Андрію Володимировичу!

Відповідно до Плану роботи Рахункової палати на 2016 рік проведено аудит ефективності виконання повноважень державними органами влади в частині повноти та своєчасності надходження збору на обов'язкове державне пенсійне страхування з окремих видів господарських операцій (далі – збір) і встановлено, що **система функціонування цього збору в Україні є неефективною.**

Кабінет Міністрів України, Міністерство фінансів України, Пенсійний фонд України, Міністерство соціальної політики України й інші органи державної влади не забезпечили чіткого визначення та виконання власних повноважень у сфері ведення обліку платників і контролю за надходженням збору. За існуючої системи функціонування збору не створено дієвої взаємодії між органами, уповноваженими здійснювати контроль за його надходженням. У перевіреному періоді відбулись суттєві зміни у законодавстві, які призвели до зміни напрямку зарахування і використання збору. Водночас не забезпечено правового унормування системи досконалого адміністрування збору та контролю за його сплатою, не підготовлено відповідних змін до Закону України „Про збір на обов'язкове державне пенсійне страхування”, Бюджетного та Податкового кодексів України.

Збільшення надходжень збору досягалося переважно за рахунок розширення кількості видів операцій, з яких він сплачувався, і кола платників, що створювало додаткове податкове навантаження на них за межами загальнодержавної податкової системи України. Зокрема, встановлення з квітня 2014 року збору з операцій з купівлі іноземної валюти в безготівковій та/або готівковій формі призвело до подвійного оподаткування одних і тих самих операцій, здійснених банком і фізичними особами. Як наслідок, відбулося збільшення в **2,7 рази** порівняно з попереднім роком надходжень збору з окремих видів господарських операцій в цілому, які становили **9,6 млрд гривень**. При цьому збір з операцій з купівлі іноземної валюти становив **69,1 відс. (6,6 млрд грн)** надходжень у цілому.

У 2015 році, незважаючи на збільшення ставки збору з операцій з купівлі іноземної валюти в **4 рази** (з **0,5 до 2,0 відс.**), надходження цього збору становили лише **284 млн грн**, що в **23,4 рази** менше, ніж у 2014 році.

Надходження збору від інших видів господарських операцій у 2014 році порівняно з 2013 роком зменшилися на **17,5 відс.** внаслідок впливу економічної ситуації в Україні і становили близько **3 млрд гривень**. Надалі, незважаючи на зменшення кількості здійснених операцій, з яких сплачувався збір, за рахунок збільшення їхньої вартості, а також запровадження з 01.01.2015 оподаткування операцій при поданні ювелірних та побутових виробів з дорогоцінних металів на клеймування державним пробірним клеймом замість оподаткування операцій з торгівлі ювелірними виробами із золота, платини і дорогоцінного каміння, відбулося збільшення надходжень збору (2015 рік - **3,9 млрд грн**, 10 місяців 2016 року – **4,2 млрд гривень**).

Нормативно-правова база в частині сплати збору на обов'язкове державне пенсійне страхування з окремих видів господарських операцій протягом 2014–2015 років і I півріччя 2016 року була недосконалою, нечіткою, постійно змінювалася, що не завжди сприяло покращенню контролю у зазначеній сфері, а навпаки, ускладнювало його.

Положення про Пенсійний фонд України, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 23.07.2014 № 280, як і Закон України „Про збір на обов'язкове державне пенсійне страхування”, не враховує повноважень Пенсійного фонду України щодо забезпечення контролю за нарахуванням (утриманням) і сплатою збору. Законодавством України не встановлено фінансових санкцій, які мають застосовуватися до платників збору в разі неповної або несвоечасної його сплати; не передбачено подання до органів Пенсійного фонду України звітів про нарахування та сплату збору з операцій під час набуття права власності на легкові автомобілі органами Міністерства внутрішніх справ України та посвідчення договорів купівлі-продажу нерухомого майна нотаріусами; залишається неврегульованим питання звільнення від збору з операцій купівлі-продажу нерухомого майна громадян, які придбавають житло вперше.

Крім того, на сьогодні назва збору та порядок його зарахування і використання, визначені статтею 29 Бюджетного кодексу України та статтею 3 Закону України „Про збір на обов'язкове державне пенсійне страхування”, не узгоджуються між собою.

Планування надходжень збору здійснювалось за відсутності розробленої Міністерством фінансів України та Пенсійним фондом України методики прогнозування, що призвело до необґрунтованих розрахунків планових надходжень цього збору і заниження Пенсійним фондом України таких показників за ККДБ 24140300 і 24140500 на 2015 рік майже в **2 рази**, а на 2016 рік – за усіма операціями збору в **1,5–1,6 рази**.

Міністерством фінансів України на 2014–2016 роки доводились до Пенсійного фонду України індикативні показники доходів бюджету, при цьому нормативно-правові акти, які б передбачали визначення та їх механізм

застосування, відсутні. Як наслідок, Пенсійний фонд України, отримуючи такі показники від Міністерства фінансів України, не доводив їх вчасно до своїх територіальних органів.

Пенсійний фонд України, Міністерство соціальної політики України, Міністерство фінансів України, Державна фіскальна служба України, Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації, а також Міністерство внутрішніх справ України та Міністерство юстиції України через відсутність узгоджених нормативно-правових актів не забезпечили дієвого контролю за повнотою та своєчасністю надходження до державного бюджету збору на обов'язкове державне пенсійне страхування з окремих видів господарських операцій.

Одним із можливих шляхів унормування, запропонованих для розгляду Рахунковою палатою, є зміна механізму оподаткування та посилення державного контролю за надходженням до бюджету платежів з окремих видів господарських операцій, зокрема:

- оподаткування операцій з придбання нерухомого майна та під час набуття права власності на легкові автомобілі доцільно врегулювати шляхом внесення змін до Декрету Кабінету Міністрів України від 16.01.2014 № 719 „Про державне мито”;

- ювелірні та побутові вироби з дорогоцінних металів більш ефективно оподатковувати акцизним податком при поданні на клеймування державним пробірним клеймом до казенних підприємств пробірного контролю шляхом віднесення їх до переліку підакцизних товарів;

- оподаткування операцій з користування та надання послуг стільникового рухомого зв'язку може існувати в тих чи інших формах оподаткування, визначених у Податковому кодексі України, зокрема у складі рентних платежів.

Ураховуючи вищевикладене, з метою унормування механізму справляння збору на обов'язкове державне пенсійне страхування з окремих видів господарських операцій та контролю за його сплатою, Рахункова палата рекомендувала Кабінету Міністрів України, Міністерству фінансів України спільно із заінтересованими органами державної влади підготувати зміни до Податкового і Бюджетного кодексів України, Закону України „Про збір на обов'язкове державне пенсійне страхування” та інших нормативних актів та подати їх на розгляд до Верховної Ради України.

Наявність чіткого і дієвого механізму справляння збору з окремих видів господарських операцій та постійного і системного контролю за його сплатою забезпечить прозорість адміністрування та реальне збільшення надходжень до Державного бюджету України.

Надаємо в порядку інформування.

З повагою

Т. в. п. Голови

О.С. Яременко